

“Ana Sözü” gazetesi 30-cu yılına adımnağı

Yaşa, benim Halkım!

Ana SÖZÜ

www.anasozu.com

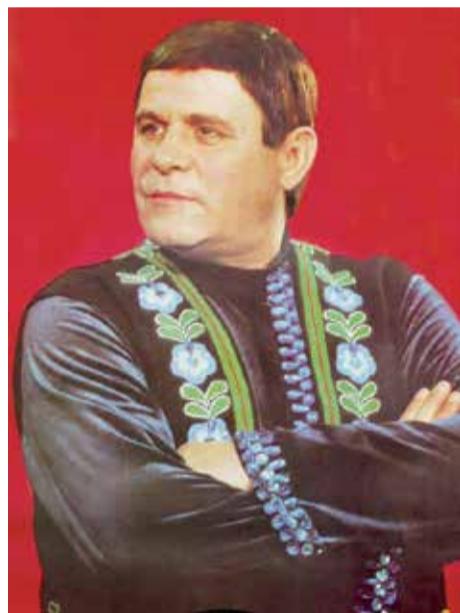
Nº 13-14 (704-705)

27 Orak ay (iyül) 2018

Paası - 5 ley 00 bani

O Büyük Artistti
hem daymalarda
Büyük Artist kaldı!

Raametli Büyük Artistin
hem bir kabaatsız unudulmuş
Maestro İon BASSın anmasına

Bu büyük hem anılmış artistin adını
büyünkü gençlär hiç bilmeelr. Orta
yaşlılar kimär kerä bu adamın adını ak-
lına getirler. Yaşlılar sa islää bilerlär
onu – İon Borisoviç BASSı, Moldova-
nın kıymetli halk artistini, folklor hem
estrada tükülerini çalan bir adamı.

3-cü sayfa

Eveldän gelän mutluluk şafkı

Bu patrettä Tomaydan gençlär Dimitriy STAMAT hem Mariya TOPÇU, ani pek severlär hepsini, neyä deniler GAGAUZLUK. Onuştan büyük havezlän bu patret koyuldu “Gagauzların kayıp olan dilinin hem kultura adetlerinin Moldovada korunması” bilim kiyatlarının 3-cü kiyadma, ani bildir hazırlandı “GAGAUZLUK” Cümne Birliin hem bütün gagauzların çalışmasından. 2018-ci yılın Orak ayın (iyül) 12-dä Türkiyenin OHRA saytında, bu kiyatlarlañ ilgili gagauzların hem bütün türk dünnasının dostonun Abdullah ULUYURTun yazısı çıktı. 5-ci – 6-ci sayfalarda

Halil Gürol SÖKMENSÜER – Türkiyenin eni Kişinev Büyükelçisi

2018-ci yılın Orak ayın (iyül) 16-dan beeri Moldovada eni Türkiye Kişinev Büyükelçisi Halil Gürol SÖKMENSÜER çalışmasına başladı. Ofîzial ola-
rak Canabisi işinä başlayacek o gündän beeri, açan kendi Büyükelçi güvenlik
mektubunu Moldova Prezidentina verecek.

Halil Gürol SÖKMENSÜER du-
du 1958-ci yılın Küçük ayın (fevral)
4-dä Ankrada. 1980-ci yilda başardı
Ankara Üniversitesi Politika bilgileri
fakultetin Halklarası ilişkileri bö-
lümünü. 1981-dä başladı işlemää Türkiye
dişleri ministerliindä. 1997-2001 yil-
larda Karaçi (Pakistan) Başkonsolosu,
2001-2003 yillarda Türkiye dışları
ministerliindä Administrativ hem finans
bölümün Başkanı, 2008-2010 yıllar ara-
sında hep ministeliin Protokol baş mü-
düür yardımcısı oldu. 15. 08. 2010 – 01.
10. 2014 arası Makedonyada Türkiye
Üsküp Büyükelçisi işledi. 2015-ci yılın
Ceviz ayın (sentabri) 1-dän, Moldova-
ya Kişinev Büyükelçisi atandı günädän,
Türkiye dışları ministerliindä İkili
ekonomika işleri Baş Müdürü oldu.

Türklerä kardaşlımızızı gösterdik hem can duyularımızı açıkladık

2016-ci yılın Orak ayın 15
gecesi olan Türkiyedä devlet
devrimi denemesinä karşı ko-
yan kahramannın öldürül-
mesinin hem yaralanmasının
acısını Türk halkının pay-
laşmak için 2018-ci yılın Orak
ayın 15-dä, Komratta hem
Çadırda acılı sıralar geçti.

Çadırda, primariyanın kara-
rinnan, kuruldu hem açıldı bir
anma taşı, angısında annadılêr
ne oldu Türkiyedä 2016-ci yılın
Orak ayın 15 gecesi hem angis-
sında yazılı 248 Türk vatandaş-
ının adları, ani, kannarını kur-
ban koyup, o gecä devrimcilerä
hem onnarın tanklarına karşı
çıktılar.

Taa derindän bunu hem
2016-ci yılın Orak ayın 15 ge-
cesi olaylarını annadan başka
materiallar 4-cü syfamızda.

Gagauz zakonnarının top oyunu yada iş genä kara yımortalara döndü

Moldova Prezidenti İgor DODON imzalamadı “gagauz zakonnarını”, ani Moldova Parlamentinda kableldildi. Bunu Prezident yaptı Gagauziyanın Halk Topluşunnan hem Gagauziya Başkanının bu zakonnarı incelediktän sora. Bunun sebepi – zakonnar uymêrlar “tekliflerä, ani ortaya koyuldu hem kabledildi Moldova hem Gagauziya arasında kurulan parlament komisiyasında (çalışmak grupasında)”.

Şindi Moldova Parlamentin Spikeri Andrian KANDU açıkladı, ani bu zakonnar bu Parlamentta kabledilmeyecek.

İşlär genä “Kara yımortaların yımortlamasına” döndü [bak “Ana Sözü” gazetalarını: 30.04.2014 (s.32), 30.07.2017 (s. 3) hem 29.06.2017 (s.2)].

Taa nekadar bizi gülmää alaceklar? Osa ko gülsünñär mi, açan dilsiz gibi susêriz!?

T.C. Büyükelçisi güvennik mektubunun kopyasını Moldova dışisleri hem Evropaya integratiya ministerliinä verdi

Orak ayın (iyül) 20-dä Büyükelçi Halil Gürol SÖKMENSÜER güvennik mektubunun kopyasını verdi Moldova dışisleri hem Evropaya integratiya ministerliin Çift taraflı hem çok taraflı işbirlii uu-runda devlet sekretarinä Tatiana MOLCEANuya.

Buluşma çerçevesindä, Tatiana MOLCEAN hem Halil Gürol SÖKMENSÜER Moldova hem Türkiye arasında büünkü işbirlii durumuna bakışlarını açıkladılar hem urguladılar, ani onnar pek üusek urda bulunêrlar.

Büyükelçi Halil Gürol SÖKMENSÜER urguladı, ani ileri dooru da bu işbirlii ilerleyecek hem açıkladı, ani Türkiye devleti taa da yardımcı olacek Moldovada ilerlemä programalarını ömürä geçirmää deyni, bildirer www.mfa.gov.md sayti.

Bu kerä yortu Çadırda bakılacak Kongrestä

Gagauz Respublikasının 28-ci yıldönümü Harman ayın (avgust) 19-da Komratta başlayıp, Çadır kasabasında kutlanacak. Bunun sebepi o, ani Komratta etiştirameerlär o günädän Kultura Evin remontunu başarmaa.

Orak ayın 25-dä, GHT Başkanı Vladimir KISSAnın başkannında, Gagauziyanın Halk Topluşunda oldu Gagauz Respublikasının 28-ci yıldönümü kutlamak Tertip komitetin ilk oturuşu.

Tertip komiteli kabletti kutlamak programasını:
09:00 – Komratta Başkannık binasının önündä Duhovoy orkestranın konferdi;

09:30 – Komratta Şan Aleyasına çiçek koyulması;
10:00 – Gagauziya büyüklerinin hem musaafirlerin Çadır yollanması;

11:15 – Çadır Kultura Evindä yortulu toplantıının çeketmesi;

12:15 – Çadır Kultura Evindä yortulu konferdin çeketmesi;

13:45 – Gagauziyanın Halk Topluşu Başının hem Gagauziya Başkanın imæk vermesi.

Bir yalancı “istoriin” hem Gagauz duşmanının beterinä kendimizdän bişey kalmêr

Dört yıl geeri, Çadırda «Память забытой войны» proektin öndercisinin Svetlana KAPANCInın hem “Dialog” Cümne Birliin teklifinä görä, I-ci dünnä (*imperialistisches-kiy*) cengindä (1914-1918 y.y.) pay alannarı hem ona kurban olanları anma günü Gagauziyada Kasının 11-dä bakılmaa başladı.

Şindi sa, onnarin beterinä, kim isteer, ani istoriya onnardan başlasın hem kim durmamayca yalêr kimin sa nestesini, bu günü Harman ayın 1-nä aldılar.

Belliki, Gagauziya Halk Topluşu karar alırkana, detallerä girmedään, in-

celeer salt o dokumentleri, ani onnarin öünüä sürerlär. Dokumentleri sa hazırlayan kimnär? Osa kim mi?

Nicâ da olsa Karar alındı hem yazık o insannara kim öndä gitti da okadar

çalıştı, ani anı I-ci dünnä cengindä ozamankı Rusiyanın Basarabiya guberniyasından alınan 300 000 kişidän zeedä insannar için anmamızı diriltmää. O insannar – Çadırda «Память забытой войны» proektin öndercisinin Svetlana KAPANCIya hem “Dialog” Cümne Birliin azaları.

Şindi, bu insanna-rin zaametini çiineyip, bir yalancı “istoriin” hem Gagauz duşmanının beterinä kendimizdän hem kendimizin istoriya zenginniklerimizdän genä bişey kalmêr. Yazık.

Akademik hem poet Todur ZANET

Ötárdi duvarlar
“Kultura Evindä”.
Susardı satkinnar,
Bakıp bir kösedän.
Geldi sıra demää
Ki biz bu dünnedä
Artık insan olduk
İnsan arasında.
Halkın Aydin Günü
Topraamiza çöktü.
12. 11. 1989

Biz varız poka¹

Bir Haliz Patriotun bana aalaşması:
“27 yıl yalan!
27 yıl yavan!
Halk devleti kurdu –
Başına sundüklär kondu.

Kim yoktu hiç ozaman,
Büün güüsünü düver, aman!
Onnara orden, medali, baaşış!
Halka sa – hiyar başınan bir şış.

Onnar, kim buvardı bizi ozaman,
Büün “partiot” oldular ansızdan.
Kim kirardı bayraa,
baarardı “duşman”,
Genä başta ba, paşan.

Kim taa küçütü, iyärdi “mama”
Büün te geroy oldu o, ama,
Süt kokusu taa kalmış aazında,
Bu koku var diil aazında.

Öbürü, ani sık “soyardı papşoy”
O da oldu büün pek büyük bir geroy
Geçti o başa hem yok taa aşaa
En üusek erlerä, en büyük bir kaşa.

Daadılêr ödüllär (paası da kaça!)
KGBya, seksota, başka stukaça.
Yanêr ortalık – oyun diil şaka!
Sizlêr canımız – biz varız poka!
01.09.2017 Todur ZANET

¹poka – rusçadan: пока, еще.

O Büyük Artistti hem daymalarda Büyük Artist kaldı!

Raametli Büyük Artistin hem bir kabaatsız unudulmuş Maestro Ion BASSın anmasına

Sonu. Çeketmesi 1-ci sayfada.

Ion Borisoviç BASS duudu Gagauziyanın Baş küyündä (büünkü adı Kirsovoda) 1932-cü yılın Kirez ayın (iyün) 25-dä. (*Şindi neçin sa bilmeyennär yazərlər; ani Ion Borisoviç duumus 1933-ci yilda*). Raametli da oldu 2005-ci yılın Baba Marta ayın 5-dä.

Nicä Canabisi bana kendisi annadardı, aacılık vakıdında o düşmüs detdoma da o üzerä da aacılık ölümündän kurtulmuş, ama bobası ölmüş. Bakmaadaan aar kahırlara hep türkü çalarmış, darsıkluktan mı, yalnızlıktan mı – kendisi da bilmazdi. Detdomdan sora o üurenmiş kuvancılı. Ama türkücülik onu raada brakmadı da, girip üurenmää Kişinevdaki “Ştefan Neaga” muzika uçileşesine, 1961-ci başardı onu vokal hem hor dirijörlü klasında.

Kendi profesional türkücü yolunu o başladı nicä estrada artısti, ama sora oldu en üusek uurda halk türkücü. Başlayıp 1961-ci yıldan 1975-ci yıldan o, solist olarak, işledi Moldova filarmoniyasında. Bu yılların arasında çaldi “Flueraş” halk muzikası orkestrasının (1961-1963), “Bukuriya” djaz orkestrasının (1964-1966), “Mugurel” halk muzikası orkestrasının (1966-1974), “Folkolor” halk muzikası orkestrasının (1974-1987). Bundan sora döndü Alma Mater uçılışesine da çok yıllar orada, Kişinevdaki “Ştefan Neaga” muzika uçileşesinde, üüredicilik yaptı. Çok yıllar işledi “Düz Ava” ansamblisindä.

1967-ci yılda Ion BASSa “Moldova SSRin kıymetli artısti”, 1989-cu yılda da “Moldova SSRin halk artısti” adları verildi.

Uzun artistlik yolunda Ion BASS 56 devlettä gastrolidä bulundu, tanıldıp orada Moldovada yaşayan halkların türkülerini, çalıp o devletlerin da anılmış türkülerini. Onun repertuarında vardı üzä yakın türkü: moldovan, gagauz, bugar, ukrayın, türk, azerbaycan, rus, urum, arnaut hem başka dillerdä. Önemni bir iş: moldovannar sayardı onu moldovan, gagauzlar – gagauz, bulgarlar – bulgar, arnautlar – arnaut. O kendisi sa sayardı kendisini hepsinin.

Başka halklar için sölemää istämeerim, ama gagauzlar için söleyecäm. Eridir! Herliim Ion BASS toplamayı hem çalmayıdı gagauz halk türkülerini, o türkülerini enidän insan arasına stenadan çıkarmayıdı, bizi hem bizim derin kültürümüz dünnedä bilmeyeceydir. Ion BASS çalmayıdı

“Hay, tepelär”, “Mari Kız”, “Ne durumuşun, Mari kuz”, “Lelö” hem başka türküler, büün biz da onnarı calmaya ceydik, zerä unudulaceydlar artik.

Var nicä demää bunu da: Ion BASS zorlan yazdırardı gagaz poetlarına türküler peet. Onun zaametinnän şindi gagauzlarda var original türkülär, ani artik halk türküler oldular – “Altıncık Bucak” hem “Hay, Moldova Vatanım” (laflar – Nikolay BABOGLU), “Kadinca” (laflar – Stepan KUROGLU), “Şen oynêr gagauzlar” (laflar – Todur ZANET).

Ion BASSlan yakından tanıtım 1986-ci yılda, açan bän başladım işlemää redaktor “Bucaan dalgasında” tele hem radio kolverimnerindä. Büük saygylan buyur edärdim ona kolverimnerdä bir-iki türkü çalsın. Ama dostlaştırm bu Büük Adamnan, açan bän artik “Ana Sözü” gazetasında redaktor oldum.

Sansın şindi gözümün önündä 1989-cu yılın ilkyaz günü, açan iş odamın kapusu açıldı, da içeri girdi... Ion BASS: kıvrak giimni, kostümnan, galstuklan, plaşçan hem başında paraliya. Bän kalktim ayaa hem buyur ettim Canabisı otursun. Sordum ne ikram ediyim. Bişey istämyip, hemen gagauzça (!!) dedi: “Todi, bän yazdım bir kadınca havası, ama peet yok. Te bu “riba” (TÜRKÜNÜN kalubu – *mışan T.Z.*)! Yaz bana bir peet, ama onda lääzim olsun te bu laflar!” Bununnan o çikardı cöbündän bir yaprak da koydu masamın üstünä. Aldım yapraa da okudum: “gagauz, kaurma, kurma, karanfil, karagöz, manca, şarap”. “Bunnar ne?” – sordum. “Bu laflar lääzim olsun peettä hem taa başka laflar, angıllarında var “a” bukvاسının aliteratiya! – dedi o. – Herliim buna yapsak, türkü ötecek hem yaşıyacek!”

“Ama bän hiç bir kerä maasuz peet yazmadım, türkü için da – hiç yazmadım! Hem da bizzä var büük poetlar, taa islää onnara danışın!” – ürkütüm bän. Maestro Ion BASSın cuvabı beni şaşırtdı: “Büük poetlar pek büük oldular! Onnar bunu yapamayacak. Burada senin gibi genç lääzim hem sendäm kaarä bunu kimsey yapamayacak!” “Ölä mi!” – şaşarak sordum bän. – Hiç bilmeirim. Bän deneyecäm, ama laf vermeirim!” Bu gündän dokuz ay geçtiktän sora, sansın bir uşak gibi, duudu peet “Şen oynêr gagauzlar”. Ama bu dokuz ayın içindä Ion BASS durmamayca bana uurardı, telefondan zenk edärdi, metedärdi hem kötlärdi, düzeldärdi hem doorudardı, sade bir filcan şarap buyurardi. Bu dokuz ayın içindä biz dostlaştıkt hem Canabisinin son soluunadan bu dostluk sürdü... hem şindi da sürter.

Ion Borisoviç BASSlan biz taa bir tükü yazdık, ama o türkünüñ izini büün bulaméér. O türkünün peetlerini da yazarkan o hep ölä davranırdı hem taa sık telefona eşimi, Olga Stepanovnayı, çaarip, “yalvarardı” beni işe koymasın da bän başarıym o peeti... Böläydi o!

Bitki yıllarda sık-sık uurardım Ion Borisoviça evä, onun kıştaf odasına. O hem annadardı eni plannarı için hem hep aalaşardı ondan, ani hem gagauz halkın hem bulgar halkın avtonomiyasının öndercileri onu unuttular, ona hiç bir şan vermeerläär. Därdi: “Todi, bän okadar yaptım, ani gagauzları dünnäda tanışınar hem bilsinnär da şindi, açan var Gagauziya o Gagauziyanın başkannarı beni umutular, bişeyä saymêrlar. Bana yardım lääzim. Pensiyam küçük, yilaçlara çok para gider. İmää etişmeer. Onnar deer paraları yokmuş. Para istämeerim. Te orada bir kuzu yollasalar. Onnar sa attilar bana, bir çuval pak unu, aazımı kapaama deyni. Bana sa hamurlu yok nicä imää, bilersin, bendä şeker hastalı...”

Ne vardı nicä cuvap ediyim ona!?

Can vermesindän birkaç gün ileri bana telefon açıti, sesi titirärdi: “Todi, nekadar tez uura bana!” Brakıp işleri

mi, kaçarak geldim: “Ne oldu, Ion Borisoviç?” “Todi, beni korkudêrlar t e l e f o n d a n ” . “Kim?” Söledi bir artistin adını. Sora dedi: “Bul bana bir pistolet, urıym o köpää!” “Lääzim,

aalaşasınız prokuraturaya!” “Lääzim! – dedi da sora ekledi. – Görür beni primariyaya, ilkin orayı aalaşacam!” “İslää, – dedim. – Bekleyecäm maşinada”. Bu laflardan sora, çıktı. Birazdana Ion Borisoviç, gelip, pindi maşinaya. Yollandık. Yolda taa çok işlär annattı hem istedi. Etişik Kişinevun primariyasına. O çıkaceykana dedi: “Bul bana pistoleti!” Bän söz vermedim. Ayırdık. Birkaç gündän sora o raametli oldu. Bezzelli zeetleri büümüş...

İsteerim burada aklınıza getiriyim kimi yazılarımı nekrologtan, ani yazdıydım Maestro Ion BASSın ölüsunü hem bir yılina:

“Herbir halk onun için kendi sözünü söyleyecek. Biz sa var nicä, hem lääzim, söyleyelim onu, ani Ion BASS gagauz türkülerini dünneyä tanıdan ilk artisttit. O, bulup, çıkarardı insan arasına gagauz halkın türkülerini. O, bulup melodiyaları, yazdırardı gagauz poetlarına o melodiyalara türkü. O, brakıp Kişinövdä işini, geldi “Düz Ava” ansablisinä onu kaaviletmää deyni. O, zaametini saymadaan, üüredärdi genç artistleri türkü calmaa.

Ion BASS gibi talantlı bir türkücü tarafımızda taa yoktur. O bir türküyü çalarkana cancaazının bir parçasını koyardı orayı. O üzerä dä o türküler daymalarda aramızda kaldılar, o türküler herbir küüdä çaleler...

Bitki vakıtlar o zor yaştı, hastayıdı. Eni sistemaya uyamadı. Ondan da bişey beklemäzdı. Sistemanın kendi işleri vardi. O üzerä dä son borcunu sisteme BÜÜK ARTİSTÄ vermedi – son yoluna geçirmää dä gelmedilär.

Bitki yola Canabisini senselesi, en yakınnarı hem küüülüleri geçirdilär. Ion BASSın ölüsündä almiş kişi vardi. Ion BASSı onun ana küyündä Kirsovoda (Başküyü) topraa verdilär.

Ion BASSın bu dünneydän ayrılmışının gagauz, bulgar hem moldovan halkın türkülüündä büük hem zengin bir epoha bitti...” (2005).

“Bu ayın 5-dä bir yıl oldu nicä aramızda yok Ion Borisoviç BASS. Halizdän halk artisti.

Ama yazık, ani o halk, kimin türkülerini dünneyä tanıttı bu adam, unuttu onu. Unuttu taa ozaman, açan Ion BASS diriydi. Unuttu ozaman, açan o raametli oldu, da onun ölüsunü sade senselesi, yakınnarı hem küüülüller geldi. Unuttu ozaman da, açan aradan bir yıl geçti.

Yazık.

Ama bir insanın yaptıkları yaşar-sayıdı o da yaşıer. Bizä kaldı o türküler, angılları Büük Artist, dirildip, yaradıp, dünneyä baaşladı. Herliim bizdä büün varsayıdı “Tepelär”, “Kadinca”, “Şen oynêr gagauzlar”, “Altıncık Bucak”. “Hay, Moldova Vatanım”, “Mari Kız” hem çok-çok başka türkülär, demeli bu Ion BASSın ruhunun bir damناسı bizä kaldı. Bu türküler için, gagauzlarla izmeti için, biz lääzim baş iıldelim onun önündä, onun mezarına su dökelim. Hem diil sade şindi, ama hiç bir zaman da onu unutmayalim.

Açan Ion Borisoviç raametli oldu, dünnä istemäzdı onu kolvermää. Tabudu taşıyan maşina batardı. Mezarlık sokaana çamurdan zordu girmää.

Ama göklär mas-maavyidi. Açıklılar. Sansın onun için açılmıştılar. Onu beklärdilär. O da, bizdän ayırlıp, orayı uçtu”. (05.03.2006).

Moldovannı kıymetli halk artisti Ion Borisoviç BASSın (*hem diil salt onun*), ne duuma, ne da ölüm günü hiç esaba alınmäär ne kuvettä bulunannarin, ne da sıradan insannın tarafından. Kuvet hepsini yapär, ani onnardan ileri olan islää işlär unudulsun da istoriya onnardan başlasın. Ama unutmaa çok ayıp hem pek esapsız bir iş. Onuştan te bunnarı istedim sizä annadiym, aslılar silinmesinnär, ama kalsınnar istoriyada...

Topracıın ilin olsun, Ion Borisoviç! Alla seni yanında tutsun...

Todi Zanet,
senin daymalarda dostun

“Demokratiyanın enseyişini kutlarkan, 15

Orak ayın (iyül) 15-dä tamamnanêr 2 yıl, nicâ Türkiyedä devlet devrimi denemesi oldu. Bu gün Türkiyedä “15 Temmuz – Millî İradenin Zaferi” (“Orak ayın 15-şî – Millî İstediinin Enseyisi” – türkçedän gagauzçaya “AS” çevirmesi) yortusu sayılêr. 2016-ci yılın Orak ayın (iyül) 15-nin Türkiye hem Türk halkı için sonuçlarından ilgili soruşları Todur ZANET sordu Moldovada Türkiye Büyükelçiiliin Geçici Maslahatgûzarına İskender Kemal OKYAYA.

Paali Büyükelçi, aradan 2 yıl geçiktän sora, ozamanki 2016 yılın Orak ayın (iyül) 15-dä olan devlet devrimi denemesi nicâ görüner?

15 Temmuz 2016 gündündä Türkiyedä devlet devrimi diil, ama devletä, pravitelstvoya, Konstitujiyaya karşı bir silahlı asker devrim denemesi yaşandı. Bu devrim denemesi askerin, polițiyanın sokaa döküldüünnän, sıradan halkın karşı koymasının durgunulu. Halkın karşı çıkması çok önemni, çünkü Türkiye Respublikası 1923-cü yıldan kurulduundan beeri hep devrim denemelerinä uuradı: 1960, 1971, 1980 hem başka yıllarda. Bu devrimmelerin kimisi devletä el koymak, kimisi da pravitelstvoyu önnendirmäk için yapıldılar. Ama o yıllarda halk buna karşı çıkmadı. Şindi sa, asker tarafından görünän devrim denemesinä karşı, Cumhurbaşkanımızın çarşıylan, halkın sokaklara döküldü hem, devrim denemesinä karşı çıktı, onu durguttu.

Bu devrim denemesini yapanın hepsi üzä çıkarıldı mı?

Devrim denemesi Türkiye halkına büyük travmalar getirdi. Onu yapan Fetullah GÜLENin terorist organizasyonunun, kısaca FETÖylan, cengimiz büün da gider. Bu cengin iki uuru var:

Birisı – devlet strukturalarına uzun yıllar içindä saklıdan sızmış olan FETÖcu devlet kadroları devletä çok zara verdi hem onnarı temizlemek ilerleer.

İkincisi – duştan korkunç büün ölçüdü onnara yardımının gelmesi. Onuştan bu ceng uzun tutêt hem zor bir cengtir.

Annadum kadar o devlet kadrolarını, bulup, iştan çıkardınız?

Büünkü gündändän yaklaşık 120 bin bu organizasyonda doorudan yada yakından olan devlet kadrosu ya iştan atıldı, yada türlü cezalara çarptı: ya para cezasına, yada birkaç aylık kapan cezasına.

Pek büyük bir sayı.

Moldovadan bakarsanız bu sayı büyük görüner. Ama esaba alarsak, ani Türkiyedeki çinovniklär sayısı 3 miliona yakın, bu işe bölâ bakmanız gösterir, ani proşent olarak o büün diil.

Ama bunnar hepsi insan? Onnarnın hakları yok mu?

Var. Ama devlet haklarını da unutmayın. Herbir devletin onun işinä karişan kişileri kendi üstündän atmak hakkı var. Buna örnek dünnedä çok var. Onnarın birisi – Germaniya. Batı Germaniya Dou Germaniyaylan birleştiktän sora, binnârcâ diil, milionnarca devlet kadrosunu ya pensiyaya yolladı, ya iştan attı, yada cezalandırdı. Onuştan Türkiyeyi bu urda kabaatlı bulmaa da yaannış, çünkü devlet kendisini korumak zorundadır.

Şey. Sizä örnek: Moldovadan iki TC Büyükelçisinä Selim KARTALa hem Hulusi KILIÇ bu eriftän bu türlü bataklar atıldı. Nedän sora, Hulusi KILIÇ işä başladından 1,5 yıldan sora, iştan alındı. Selim KARTAL da bu günä kadar işsiz kaldı. En aazdan buradan bölâ görüner. Şindi, devlet bu türlü karar alarkana, nekadar inanêr bu türlü pis yazıları?

Devletin karar almásında yannişlikler olabilir. Ama son-sonunda ashısı

muna örnek önumüzdä Franjiyada var. Birkaç teror olayın ardına, Franjiyada uzun zaman Üstolan durumu açıklandı.

Türkiyedä Üstolan durumu neçin koyuldu? Bu devrim denemesindä bir gecedä 249 insan öldü, 2 bindän zeedä insan yaralandı. Franjiyada olannara baktırynan – bir erdä bir ölü, öbür erdä üç ölü, başka erdä taa birkaç. Bizdä sa bir kerettä bu kadar insan kaybetmek – neredä sa devleti eldän kaybetmek!

Onuştan bir devlet içnä sızmış hem görünmeyän duşmannan ceng etmäk zor hem her türlü işlär bunda kaledilir.

Bileriz, ani Türkiye dışarda bulunan Moldovadaki “Orizont” gibi Türk liçeylerini kapatmaa savaşer. Neçin?

Bu okullar Fetullah GÜLENin teror organizasyonunun, FETÖnin kurdoo okullar. Moldovada hem Kişnevda hem da Gagauziyada bu okullar var hem hep taa ileri dooru da işleerlär. Biz okulların kapatılmasını istämeeriz, FETÖnin buradan para kazanmasının kesilmesini isteeriz.

Rusya da, bu okulların ne olduğunu annayıp, 15 Temmuz 2016 öncesindä onnarı kapattı. Germaniya da bu okullardan birkaçını kapattı. Nicâ istärseniz bakın bu konuya, ama annayıp, ani bu okullara para ödeyan analar-bobalar, istär-istemäz teror organizasyonunu finans ederlär.

Biz, bu okullarda çalışan FETÖcuların iştan atılmasını hem Türkiyeyä verilmesini isteeriz. Hem isteeriz, ani bu okulları Türkiyenin “MAARIF vakfina” baalansın. “MAARIF vakfi” – devletin sınırı dışında Türkiyenin üüredicilik Ministerliinä baali olmayan okulları kurmak hakkı olan bir kuruluş. Büünkü gündä “MAARIF vakfin” artık 16 devlettä okulları var. Bunun içindä Azerbaycan, Serbiya, Çernogoriya, Tacikistan, Gambiya gibi devletlär var.

Sizincä bu liçeyleri başarınnar FETÖcula ulaştılar mı?

İstär-istemäz. Zerä Fetullah GÜLEN kendisini bir mesiya olarak kaledirir hem okulları başarınnarın fikirinä onnarin “Altın Generaşya” insannarı oluklarını fikri sokêr. Ama sonunda bu okullar bir sekta gibidir. Onuştan insanlar onnardan korunmalıdır.

Saa oln.

Saa olun siz dä.

Siz Dış ilişkilär Ministerliin kadrosusunuz. Bu ministerliktä cezaya uğrayan adamlar çoktu mu?

Bizim Bakannımıza yılda 50-60 kadro alınır. Bunnar hepsi üniversiteleri başarıran genç olannar. 2016-ya gelmedää, onadan son 4-5 yılda bu kadoların may hepsicîi Fetullah GÜLENin organizasyonundan pay alanlar hem kendi ekzamen oğenkalarını çalan insannar. Onnarin içindä dilleri bilân yada doorudan Fetullah GÜLENin organizasyonuna girmeyennâr da var, ama onnar hepsi iştan çıkarıldı. Bunnar ekzamenneri haksız geçennâr. Bir da onnarin beterinâ ekzamenneri geçämeyän insannarı da düşünün.

Devlet kadrolarını iştan atmak için elemelär yapıller. Bu islää bişey. Ama, açan o kadroların iştan atılması için Türkiyedä karar alınêr facebookta bir erifin pis yazısına görâ, ani bir kabaatsız batak atêr insannarın üstünâ – bu anormal bi-

üzä çıkar. Büünkü gündä iştan atılan 18 bin devlet çinovnii, detalli aaraştırmalarдан sora, geeri işâ alındı.

Şindi sizin soruşunuza cuvap vererim. Hulusi KILIÇ 2018-ci yılın Büyük ayın 31-dä 65 yaşını tamamnâdi. Onuştan, Türkiye kanonnarına görâ, 65 yaşını tamamnayan devlet kadrosu hem pensiyaya yollanâr. Hulusi KILIÇ pensiyaya çıktı hem o sizin sölediiniz yazının burada bir etkisi yok. Ne düşer Selim KARTAL için sölemâa. Selim bey büün da bakannik kadrosunda hem aylık zarplatasını kaleder. Bizim bakannıkta büütükçilik erini bekleyän çok diplomat var. Ne Hulusi beyin, ne da Selim beyin üstünâ bir FETÖcu kabâati atılması gibi bişey yok.

Türkiyedä 2 yıla yakın Üstolan durum var. Bu durumda seçimnâr yapıller hem kararlar alınêr. Bunun içün ne deyeceyniz?

Buna cuvabı bu örnekârlarla verecâm. Büünkü gündä Üstolan duru-

ve dirayeti, Türkiye Cumhuriyeti'ne yapılan 15 Temmuz 2016 tarihindeki FETÖ darbe girişiminde gördük. Bu kötü olay demokrasinin kazanmasıyla noktalandi.

Biz Gagauzlar olarak o dönemde bu mücadelede hayatlarımı kaybeden şehitlere Allah'tan rahmet dileriz ve Ukraynalı Gagauz Türkleri olarak her daim kan kardeşlerimizin -sizlerin- yanında olduğumuzu bildirmek isteriz. Saygılarıza...

NE MUTLU TÜRKÜM DİYENE!
*Ukrayna Gagauzlar Birliği adına
Doç.Dr.Tudora Arnaut*

Ukraina gagauzların adından kardaşlık mektubu

Orak ayın (iyül) 15-nä karşı, açan Türkiye anêr 2016-ci yılın Orak ayın 15 gecesi olan Türkiyedä devlet devrimi denemesinâ karşı koyan kahramannarı, Ukrainianın “Bütün Ukraine cümne kuruluşu “Ukraine gagauzların Birlîi” adından kendi açıklamasını yaptı bu Birlîi başı:

“UKRAYNA GAGAUZLAR BİRLİĞİ ADINA

Dünya üzerinde her toplum kendî düzeninini kurup geliştirmektedir.

Kadim, zengin bir kültür ve tarihe sahip olan Türk boyları da, farklı coğrafyalarda çeşitli imparatorluklar ve devletler kurmuşlardır. Büyüklüğü ve dünya kültür tarihine bıraktığı izler ile pek çok devlete örnek olan Osmanlı İmparatorluğu'ndan sonra Büyük Önder Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK'ün liderliğinde Türkiye Cumhuriyeti Devleti kurulmuştur. Türkiye Cumhuriyeti ile birlikte diğer Türk halklarına olan ilgi de artmıştır. Biz -Gagauzlar gibi-

sayıca az bir Türk topluluğuna Hamdullah Suphi Tanrıöver'den beri Türk devletinin artan ilgisi vardır ve bu bizi son derece sevindirmektedir.

Batının ve doğunun merkezinde bulunan Türkiye Cumhuriyeti, geçmişinden aldığı güçle kendi üzerine kurulan kötü planları bozmaktadır. Türk devlet geleneğinin gereklerini kararlılıkla sürdürten Türkiye Cumhuriyeti, iç ve dış tehditlere karşı koyabilecek güçtedir. Biz Gagauzlar olarak bu azim

Temmuz Şehitlerimizi saygıyla anêârız”

Orak ayın 15-dä, Türkiye Respublikasının Kişinev Büyükelçiliindä oldu bir sıra, neredä anılıdilar 2016-ci yılın Orak ayın 15-dä gecesi olan Türkiyedä devlet devrimi denemesinä karşı koyan kahramannarı. Bu konuyan ilgili Türkiye Respublikasının Kişinev Büyükelçili bölä bir açıklama yaptı: “Demokratiyanın enseyişini kutlarkan, 15 Temmuz Şehitlerimizi saygıyla anêârız”

T.C. Kişinev Büyükelçili: “2016-ci yılın 15 Temmuz (Orak ayın 15-si – nisan “AS”) gecesi, Türk milleti, kendisini “evrenin imamı” olarak görän Fetullah GÜLENIN silahlı kuvetlerinä hem başka cümle kuruluşlarına sızmış adeptları tarafından pişirilmiş, bir devlet devrimi durumunnan karşı-karşıya kaldı. Yaşanannar, Türkiye Respublikasının istoriyasında eşi görülmemiş boyutta bir terör saldırısıydı. 249 vatandaşımız şehit oldu, 2.000-den zeedä vatandaşımız yaralandı.

Türk halkı, tek ürek olarak, büyük bir iitliklän devrimcilerin karşısına çıktı. Tankların öndüä dardu. Devlet kuruluşların ele geçirilmesini brakmamak için kendi diri duvar devrimcilerin öndüä kurdu. Türk halkı, demokratiya dışı karışmaklara izin vermeyeceeni ortaya koydu. Türkienin geleceenä diil silahlı grupaların, ama milletin isteyiñinä görä kurulmasını gösterdi. Demokratiyaya hem vatanın geleceenä kahramanca saabi çikarkan, cannarını kaybedän paali şehtlerimizi raametlän anıyor; Gazilerimizä saygı duyularımızı belirderiz”.

Not. Bu olayan ilgili Türkiye Respublikasının Kişinev Büyükelçiliindä kuruldu 2016-ci yılın 15 Temmuz (Orak ayın 15-si – nisan “AS”) gecesi FETÖ teror organizatıyasının savaştı yapmaa devlet devrimi denemesini annadan “15 Temmuz – Milli İradenin Zaferi” (“Orak ayın 15-si – Milli İstediinin Enseyisi” – türkçedän gagauzçaya “AS” çevirmesi) bir patret sergisi.

Türklerä kardaşlımızızı gösterdik hem can duyularımızı açıkladık

(Sonu. Çeketmesi 1-ci sayfada)

Cadırda taşın açılmasının mitin-

BARIŞ, Çadır hem Komrat primarları Anatoliy TOPAL hem Sergey ANASTASOV, Gagauziyanın dış ilişkilär Upravleniyanın başı Vitaliy VLAH, Çadır rayonun administraþiya başı Valentin KARA, Türkiye vatandaşları, çadırılıklar hem komratlılar.

Sayıgı duruşundan sora söz tuttular Vadim ÇEBAN hem Anatoliy TOPAL. Anmak taşın açılışında taşa karanfil çicää koyuldu hem gökä 251 karmızı hem da biyaz şisiriga kolverildi (*herbir raametli olan kahramanın canına*).

Komratta anma mitiginta da kardaşlıklar dostluk konuşmaları hem gösterilmesi oldu. Burada söz tuttular

Vadim ÇEBAN hem Sergey ANASTASOV hem genä gökä 251 karmızı hem da biyaz şisiriga kolverildi.

Gagauzların Kayıp Olmakta Olan Dilinin ve Kültür Adetlerinin Moldova'da Korunması

2018-ci yılın Orak ayın 12-dä Ortalık Haber Ajansında (OHRA) çıktı “Gagauzların Kayıp Olmakta Olan Dilinin ve Kültür Adetlerinin Moldova'da Korunması” yazısı, angısını yazmış gagauzların hem bütün türk dünnesinin dostu Abdullah ULUYURT. Kendisinä şükür ederiz hem okuyocularımıza deyni büün bu yazıyı tiparlêeriz. (Yazı Türkiye türkçesindä yazılı).

Gagauzluk Cümne Birliin Başı
Akademik hem poet Todur ZANET'e
teşekkür ederim.

Elimizde Todur Zanet'in hazırladı-

ğı “Gagauzluk Cümne Birlii” tarafindan Kişinev'de yayımlanan üç kalın ciltlik değerli bir çalışma var. Yakinen tanındığım değerli insan Todur Zanet. Her ülkede yer alan “mahallenin delisi” olarak karşılıksız milletine bağlı ve ona hizmeti hayatının bir parçası eden vatan sevdalısı bir isim. Gagauzya'da görev aldığı, bir koltuk sahibi olduğu zaman bulunan, olmadığı zaman başkent kulislerinde otel lobilerinde fotoğraf çekirme gayrette giren bir adam değil. Kavgalısanız, kavganızda haklı olduğunuza inanıyorsanız ve hiçbir menfaat düşünmeden bu kavga-

yı veriyorsanız “iyi bir kötü adamsınız”. Hele elinizde “kaleminiz (çomağınız) varsa” ve onu vatan toprağında

“ekmeden harman edenlerin” gözüne sokuyorsanız “çok iyi bir kötü adamsınız”. Bugünlerde altı onluk oldu. Altımiş yaşında ne verebilirse verebilmek için gayret ediyor. Keşke biz de ne alabilsek alabilsek gayretinde olabilsek.

Yapmak kadar yazmanın da önemini olduğunu yıllarca tarihçiler ifade ederler. Türklerin yazmada beceriksizliklerini söyleler. Urumelinde bir avuç mücadele insanı bunu tersine çevirmeye çalışıyor. “Destek söyle dursun köstek olmayın diyerek” yollarına devam ediyorlar. Çimento, demir ve kum kullanmadan da bir şeyler üretilebileceğini, bu üretiklerinin Gagauz toplumunun gelişmesine büyük katkıda bulundugu-

rolüne geçen ve akibetinin ne olacağı malum yatırımlardan” uzak bir şeylerin de yapılabileceğini gösteriyorlar. Memleketlerine Türkiye'den TIRlarla odun taşınamasını anlamıyorlar.

6-ci sayfa

Konu: "Serbest"

Annatmaların son verilecek günü: 31 Harman ay (avgust) 2018 y.

Şort listeyä girennerin açıklaması: 30 Ceviz ay (sentabri) 2018 y.

Erindeki Ödül Törenneri düzenlenmesi: Canavar ay (oktabri) – Kasım 2018 y.

Halklararası incelenmä: Kasım 2018 y.

Halklararası Ödül Töreni: Kırım ay (dekabri) 2018 y.

Gagauziyada yarışmaya katılanlar yaratmalarını Gagauzça yazırlar hem Gagauziya jürüsünä yollırlar hem erindeki yarışmaya katılırlar.

V-ci Halklararası Kaşgarlı MAHMUT proza yarışmasına buyurun

Türk dilin ilk büyük entüketlopediyalı sözlünü hazırlayan hem dünnaða karşılaşmalıdır dil biliminin kurucusu kabledilän Kaşgarlı MAHMUTun duumasının 1000. yılında, UNESCO kutlama programları çerçevesindä başladılan hem bünnä kadar ilerleyän Halklararası Kaşgarlı MAHMUT proza yarışmasının beşincisinin yapılması belirtildi.

Avrasya Yazarlar Birlili tarafından tertiplenän hem Halklararası Türk Kultura Kuruluşu TÜRKSOYun işbirliindä hem da Türkiye Kultura hem Turizma Bakanının yardımının düennenän V. Halklararası Kaşgarlı MAHMUT proza yarışmasının Azerbaycan, Altay (RF), Başkurdistan (RF), Çuvaşistan (RF), Gagauziya (Moldova), Hakasiya (RF), Kazakistan, Karaçay-Balkar (RF), Kırgızistan, Kırım Tatar, Kosova, Kumuk (RF), KKTC (Poyraz Kipra Türk Respublikası), Irak-Türkmeneli, İran-Ülen Azerbaycan hem Türkmen Sahra, Makedonya, Uzbekistan, Uygur, Türkmenistan hem Türkiyedä yapılması için çalışmalar başıldı.

Yarışma kertikleri:

1. Yarışmaya katılacak yaratmalar beltilän adreslerä eldän yada poþta yolunnan verilecek.

2. Yarışmaya katılacak yaratmalar taa öncä hiçbir yarışmada ödül almamış hem hiç bir erdä yayınnanmamış olacaklar.

3. Annatma konusu *serbesttir*.

4. Her yazıcı, yarışmaya en çok iki ayıri annatmayan katılabilir. Yollanılacek annatmaların her birinin en az 1.000 (bir bin) en çok 10.000 (on bin) laflan yazılı olacak.

5. Yarışmaya yollanılacek annatmaların üzerinde **sade parol yazılı olacak**; paroldan kaarrä yarışmacının adını belertän bir nişan bulunursa annatma yarışma diþi bırakılacak.

6. Yarışmacı, **adını hem laabını, açık adresini, biyografiymasını, 1 patredini** ayrı bir küçük konvertä koya-

cek. Konvertin üstündä sade parol lafini yzacek. Sora yaratmalarını, o küçük konvertlan birliktä, bir büyük konvertä koyacek.

7. Annatmalar kompyutorda **12 punto 6 interval olarak yazılacak**, hem yollanacak. Ayrıca, konkursa girän annatmalar taa sora kiyatlaşaa için, büyük konvertin içiniä **Word formatında** hazırlanmış dosye hem yaratmalar **CDya yazılı** olarak koyulacak (yaratmalar e-mail yolunnan kabledilmeyeceklär).

8. Yarışmaya katılan annatmaların yazıları kesinniklän geeri verilmeyecek hem yazıların saabisi bu konuda hiçbir hak ortaya koyamayacak.

9. Yarışmada ödül kazanan yaratmaların **her türlü hakları Avrasya Yazarlar Birlili**ne geçeceklär.

Gagauzça yazılı yaratmaların yollanılacek yada getirilecek adres:

"ATATÜRK" bibliotekası,

Lenina sokaa, 197,

Komrat – Gagauziya / Moldova

ERİNDEKİ ÖDÜLLÄR

Birinciyä: 2000 TL (yaklaşık 360 Euro);

İkinciyä: 1500 TL (yaklaşık 270 Euro);

Üçüncüyä: 1000 TL (yaklaşık 180 Euro).

HALKLARARASI ÖDÜLLÄR

Birinciyä: 20.000 TL (yaklaşık 3600 Euro);

İkinciyä: 15.000 TL (yaklaşık 2700 Euro);

Üçüncüyä: 10.000 TL (yaklaşık 1800 Euro);

Mansyon: 5.000 TL (yaklaşık 900 Euro).

Avrasya Yazarlar Birlii,

"Ana Sözü" gazetesi

"GAGAUZLUK" Cümne Birlii

Gagauzların Kayıp Olmakta Olan Dilinin ve Kültür Adetlerinin Moldova'da Korunması

Sonu. Çeketmesi 5-ci sayfada

"Çok iyi bir kötü adam" olan Todur Zanet'in Gagauzların "Kayıp Olmakta Olan Dilinin ve Kültür Adetlerinin Moldova'da Korunması" çalışması, Gagauzlar için başucu kitabı. Benim için de. Her ne kadar Amerikan Elçileri ve keşifleri kadar Gagauzca'ya hâkim olmasam da anlayabiliyorum.

Bu çalışma Moldova'daki ABD Büyükelçiliğinin desteği ile hazırlanmış. Burada herkes "ABD" kelimesini sorgulayabilir. Üç sayfalık broşürlere hangi saiklerle destek olunduğu belli iken onun yerinde olması istenen kelimelerin neden olamadığı sorgulansa daha isabetli olur.

Gagauz okullarına dağıtılabildiği kadar dağıtılan, 1 yıl 15 içinde tamamlanan ve üç yüz kişinin emeği olan çalışma Todur Zanet başkanlığında on sekiz kişilik bir ekip tarafından hazırlanmış. Bu çalışmalar aynı zamanda Türkiye Türkleri için de Türkçenin kaynaklarına ulaşmada örnek alınabilecek bir çalışma.

577 sayfalık 1. Cilt Gagauz Halk Masallarını ele almış. 44 masal bulunuyor. Dört dilde masallar yazılmış. Gagauzca, İngilizce, Romence (Moldovanca), Rusça. Hepsinin içinde

tutarlığı var. Gagauzca: Türk çocuğu ana dilini bilmeli, öğrenmeli ve okumalı. İngilizce: Masallarımız dünya diline kazandırılmalı. Ülke dilimize masallarımız kazandırılmalı. Rusça: Maalesef çocukların Rusça biliyor!

Gagauzlar arasında Türkük mücadelesinin mimarlarından Mete Savaşan'ın (Dimitri Savastin) oðlu Sergey Savastin'ın resimleri ile kitap süslenmiş. Mete Savaşan'ın "Gök Sallangacı" ve "Köroðlu" isimli resimleri de sanatçımıza saygı olarak kapaklıda yer almış. Açıklama sözünde "sıradan insanların kösteklemelerine rağmen devlet adamları destek oldu" ifadesi maalesef tüccarların eline bırakılan Gagauzyamızın ve Gagauzlarının hali pür melalıdır.

Masalların hepsi derleme. Kongaz, Eni Ütülü, Kırçak, Kiriyet, Beþelma, Avdarma, Kubey, Kazayak, Dizgince, Çok Meydan, Satılık Hacı (Aleksandrovka), Ütülü, Kurtçu, köylerinden Gagauz Yeri dışında Ukrayna Gagauzlarının yaşadığı yerden de derleme yapılmış. Eksiği de var tabi. Romanya, Bulgaristan, Yunanistan ve Türkiye'de yaşayan Gagauzlardan da masallar derlenebilirdi. Tepegoz gibi tüm Türk dünyasının

ortak masalları yanı sıra ilk defa duyduğum Dimitraþ-Pitiraþ masalı gibi anlatımlar da var.

İkinci cilt 643 sayfalık Gagauz türküler, söyleyişleri (atasözü), bilmecelerini ele almış. Türküler, sıradan türküler, balladalar, din türküler (ilahiler), düünnen hem evlenmeklen (düğün ve evlenmekle) ilgili türküler, ölümnen (ölümle) ilgili türküler, üssüz (öksüz) türküler, asker hem cenc (asker ve savaş) türküler, kolhoz vakıdi (Sovyet dönemi) türküler, alegoriya (simgesel) türküler, maani (mani)olarak ele almış. Doksan dokuz türkü var. Türküler kimin ne olduğunu, nerede olduğunu, nerede durduğunu en güzel anlatır. Şipka Muharebesine Bulgarlar tarafından zorla toplanan Gagauzların isyanını:

"Bulgar bizden büün asker alacak, Alacak da Şipka balkanına (dagına) yollayacak,

Arkamızdan çok anneler aylayacak,

Boün Varnalıların başı belalı var.

Çorbacilar "Askersiniz!" dediler,

Varnamızı bulgara verdiler,

Varnalılar askerliini yapmaz,

Bulgarlara hiç teslim olmaz."

Birkaç da atasözü:

"Aaci kurtlar içinden iyer;

– Beygirda dört ayak, ama o da kösteklener;

– Büüik buka dala, ama büüik laf söleme;

– Bobasız evde, usaklar sokacta.

Üçüncü cilt 642 sayfalık. Gagauz yortuları, adetleri, sıralarını inceliyor. Bu cilt Monika Babuk'un "Gagauzların kültür varlığının değeri ve geleceğe aktarılması" ön yazısı ile sunulmuş.

Cildin başında Gagauzların dünyada yazı kullanan bir Oğuz Türkü bir halk olduğu vurgulanmış. Hıdrellez yortusu gibi Türk dünyasında genel kabul gören şenlikler yanı sıra Türkiye'de eksikliği hissedilen canavar yortusu gibi yortular da ele alınmış. Ayrıca Ortodoks dünyasının anmaları da ayrı ayrı ele alınmış. Son bölümde bir dilin gelişmişliğinin en güzel gösterge olan insan vücudundaki organların adları, kimi ev işlerinin Gagauzca adları, Gagauz evleri gibi bölümlerde yer almış.

Esasında bu çalışmanın telif hakkını da konuşarak bunların televizyon, radyo ve sosyal medyada yayınlanacak şekilde değerlendirilebileceğini düşünüyorum. Sonuç olarak, iş, iş üretmez ise iş olmaz.

Abdullah ULUYURT,
Ankara/Türkkiye

Gagauz aylelerindä evelki adetlär

Düşünerim, ani yok halk kulturasız, nicä da kultura halksız. Nicä da o olmasın: büük mü, küçük mü, ama herbir halkın kendi, bekim, diil pek zengin da, ama kendi kulturası var. Gagauz halkı – o bir türk soyundan çekilän bir halk, angısının var zengin ruhu hem açık ürää. Onun var büük sevgisi diil sade ana tarafla, ama dedelerdän kalma ayozlular adetlär da. Onnar da herbir halkın kulturasının temeli, ocaa. Ocak, angısını dedelerimiz, kızıştırıp, büünkü gündä da, aliflenip, bekim diil pek keskin, ama yaner taa.

Adetlär – halkın yaşamاسının bir pay. Onnar, nicä kehlibar boncukları, yalpak dizili yıllar boyunca kulturanın boynusunda. O boncukların dizisi kaa-vi baali dedelerimizin ellerinnän. Ama, yıllar geçikä, o ip gevşemesin, boncukların daalması da olmasın. Onnarın daalmaması bizä, genç evlat boyalarına, baali. Bizim borcumuz – onnarı zaman tozundan silmää, korumaa hem gelän evlat boyalarına brakmaa. Salt ozaman dedelerimizden o ruh baalantis kop-mayacek, salt ozaman derinneyecek hem kaavilenecek sevdamız gagauzlaa.

Gagauz aylelerindä, haliz küülerdä, uşaklar büüyerlär hem terbiedilerlär adetlerin yardımının, anguların büük terbietmäk rolü hem funktyası var. Onnarın yardımının terbiediler ölä moral kalitelär, nicä acizgannik hem cömertlik.

Yapıp bir küçük aaraştırma kendi aylemdä hem hissünarın arasında, iste-erim paylaşmaa o bilgilarlän adetlleridä, angularını kullaneriz hem kullanardilar bizim dädularımız hem manilerimiz.

Sayıller, ani dünneyin hem yaşamamın temeli – o ekmek. Neçin ekmek mi? Ondan, ani dayman olan kuraklar, aaçlaa yol açardilar. Onuştan büyük insannar hiç birzaman zän etmeerlär ekmää hem bizi da buna üürederlär. Ölä kalmış, ölä da gider – dünneyi ekmek tutér. Bezbelli, bundan da çekiler gözäl bir adet, açan kaçıreràlar ekmää erä, hızlı kaldırır, öperlär onu, sayıp kendilerini büyük kabaatlı onun öündä. Bizim dedelerdän geler ölä bir söyleyiş: “Var mı bir parça ekmää, saklanıp ta imä onu – tatlı gelmäz, ama paylaş onu kardaşının, soylarını, fukaaraylan, ozaman taa İslää dadı olur!” Getirip bu söyleyişi aklıma, dayman geler aklıma küçüklüümäda manimin firında ekmek pişirmesi. Acan deyärdi, ani taazä pişirilmiş ekmää kokusu taa dokuzuncu evä kadar daalarmış. Bekim, o evdä bir hasta var, bekim, bir lofusa. Onuştan fita altında dattirardı yandaki komuşulara da. Çoktan daaldi o ekmek pişirän

fırınnar, çoktan tamamnanmēr bu adetlär, ama onnar var, var bizim canımızda, aklimızda.

Manimdän kalma taa bir aylä adeti – o eleştirmäk adeti. Haliz taazä olun varsa eer. Anmaa deyni, unutmamaa ölenneri, dayman ekmek tarafi eleştirärdik. Sık cümertesi günneri savaşardık bişey-bişey vermää, çünkü açık aucun içinen da Allaa koyarmış, bereketini zeedelärmış.

Taa bir gözäl adet, angısı diil sade bizim aylemizdä, ama bütün halkımızda da var. O uşaan ilk adıminnan baalı bir adet. İlk adımı uşak yaptıynan, pişirilärdi bir tombarlak pita, ani uşa-an ömrü uzun hem düz olsun. Uşa-an yaşında kullanılan adet, angısında istärdilär bilmää, angı zanaati ayıracak uşak, büüdüünän. Bir kolacın üstünä koyardilar makaz, kiyat yada başka bişeylär. Angı işi alarsa uşak, o zanaatlan da baalı olacek onun yaşaması. Pek istärdilär kızlar, ani kocaları çiftçi olsunnar. Bu zanaat zamandan pek hatırlıydı, çünkü gagauzların yaşaması

adetleri da geçerlär. Gelinnän güvää evä geldiin dä, onnari karşı eder kawayna-kaynata, angıların üzü kurumnu yada unnu. Olmalı, biraz gelini korkutmaa deyni. Göstermää, ani evin sahiberi onnar.

Kapuda gençlerä bal vererlär, ani yaşamakları, bal gibi, tatlı olsun. Evin içinen da, kilimnän sarıp, çekerlär, ani bütün yaşamak kol-kola birliktä olsunnar.

Sabaalän düüncülär, bitki horuyu oynarkan, bir suylan kazan içinen demir para atêrlardi. Düüncülerin birisi, kazana urup, devirädi onu, paraları da uşaklar toplardı.

Manimin annatuna görä, evellär düün üç gün gidärmiş, çünkü herbir günün kendi adeti varmış. Gelinin kafadarları gelärmişlär gelinin peliini örmää, ama güveenin kafadarları – onu traş etmää.

Düün olan evdä da bayrak konardı, uzaktan taa görünüsün, ani bu evdä düün var. Bir pardya baalardilar peşkir, ucuna da bir alma konulardı. Sora o bayraa bir yüksek erä takardilar.

Bayraa dikärdilär genç kızlar, ama, indirdiynän onu pazar günü, satın alardı never. Kırıp bayraan sopasını, atardı onu gün duusuna hem gün batısına.

En önemni attributlardan birisi – o ciiz, angısına baaliydi gelinin statusu. Nekadar taa zengindi ciiz, okadar saygı hem hatır gelinä vardi. O ciiz da, bütün küyü dolaylayıp,

taligalarlan güveenin evinä götürülürdü. Onuştan, kız duuduunda, başlanınlardı ciiz hazırlanmaa, angısını sandaa toplardilar. Boşuna da demäzdilär: “Kız kundakta – ciiz sandıkta!”

Taa evelki vakitlarda, ihtiari insanın annatıklarına görä, düünnere musaafirlär – sadece büyük insannardı, uşaklar, delikannilar yoktu avşam sofrasında, bakarak büünkü günä.

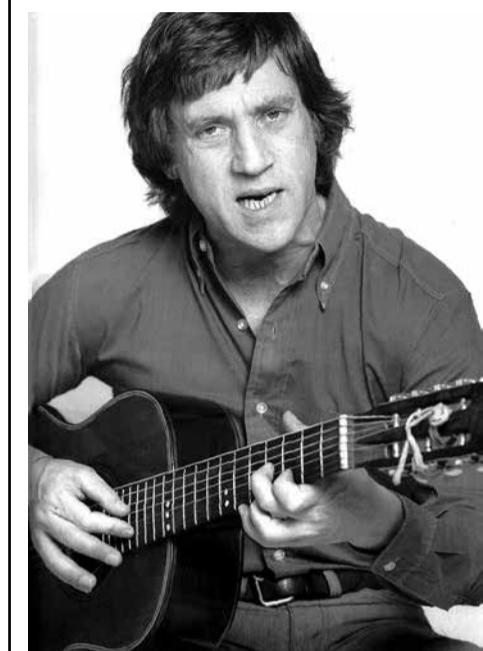
Bitireräk benim küçük aaraştırmamı, iste-erim demää, ani adetlerin çoyu, geçip zaman eleendän, elenip, gittilär, kayip oldular. Ama bu diil bizim kabatımız. İnsanın yaşaması vakıtlara görä diiser, ona görä da herbir iş diiser.

Ama nezamansa, açan dedelerimizin yaşaması taa zordu, bu adetlär kullanıp tamamnanardilar. Onnar, nicä bir sıra dizili boncuklar, donadardilar halkınızın yaşamasını. Onnar bizim geçmişimiz, ruhumuz, paalılımız!

Koruyalım onnarı içimzdä, aklimızda, brakmayalım zaman içersindä.

Hazırladı Nadejda Panteleevna KEMENÇECİ, Valkaneş Doljenko adına teoretik lityein gagauz dilindä üüredicisi, 02.07.2018 y.

Bän sevmeirim o ölümünü sonuçları

Orak ayın 25-dä bakılér anılımis rus poetin, yazıcının, aktörün, türkücüün Vladimir Semeno-ovic VISOCHKIYin (25.01.1938 – 25.07.1980) anma günü.

Vladimir VISOCHKIY kendi peeterini, türkü olarak, calardı edi telli gitarada. O yaşadı Sovet zamanında hem ozaman hiç bir kiyadı çıkmadı, ama onun may hepsi yaratmalarını insannar hem onnar da, kim ona yol vermezdi, bilärdilär hem sevärdilär... ***

Bän sevmeirim o ölümünü sonuçları,
Hem hiç yorgunnum bu ömürdän.
Bän sevmeirim fasıl vakıtları,
Açan şennik hiç esmeer türkündän.
Tinizmayi bän sevmeirim heptän,
Bän aqmäerim o şasmaya yinancımı,
Hem sevmeirim, açan hep arkadan,
Kımnarsa okuyer kiyadımı.
Bän sevmeirim, açan salt yarşıya,
Yada sözü keserlär ortadan.
Hem da, açan ateş ederlär arkadan,
Karşımın bän, açan urêrlar karşidan.
Hiç yok gözüm görüm lafetmeyi,
Şüpä kurtlarını hem şan iinesini,
Şişelerdä demirlän ciizi,
Yada, açan yapêrlar tersini.
Bän sevmeirim o tok kanırıku,
Bana kolay hep tormozsuz gezmää!
Yazık, ani geldi o “nam” lafin kitlu,
Şindi namda var – laf salt gezdirmää.
Açan görerim o kırık kanatlari,
Acıgannum hiç yok, te bu te takaza:
Bän sevmeirim zorluu, mamakları,
Canım salt aciyer o Hristoza.
Hiç sevmeirim,
açan olêrim bän korkak,
Hem da, açan kabaatsıza lobut düşer,
Güçlüyüm
sokulduynan canıma ahmak,
Hem taa beter, açan orêy o tükurer.
Fasıl bana arena, manejlar,
Orda bozêrlar rubliyä milionu,
Hiç bir kerä bän sevmiyacam bunu.
(Rusçadan çevirdi Todur ZANET,
2015-ci yılda, Kasım ayın 16-18)

Proekt hazır, sırada tender

Komratta, insannın öünüä çıkarılıp, Gagauziyada “Recep Tayyip ERDOĞAN üredicilik kompleksi”nın maketi Başkannık binasının birinci katınıda erleştirildi.

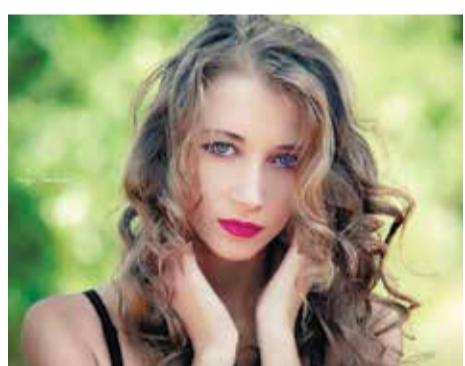
Bu kompleksin planı hem Gagauziyada kurulması TİKA yolunnan Türkiye tarafından yapılacak. Şimdi işä girmäk isteyän firmalara deyni tender açılacak.

Beklener, ani Türkiye Prezidenti Recep Tayyip ERDOĞANın Moldovaya ofisial vizitinda bu kompleksin başlamasının şiridi kesilecek.

Mihail KADINdan Komratta satış sergisi

Harman ayın 16-dan Komrat regional resim Galereyesında açık Baurçandan resimcinin Mihail KADINın resim satış sergisi, ani baaşlandı onun karısına.

Sergidä var 33 resim var. Sergi hazırlandı resimcinin hem Gagauziya kultura hem turizma Upravleniyam zaametinnän. Burada siiredicilär been-dikleri resimi satın alabilirlär.

Ukraynadan gagauz türkücüyäsi Natali DENİZ çikardı insan öünüä eni türküsnü – “Sarmaş bana!” (laflar – Pöt MOYSE, muzika – Konstantin DUŞKU).

Türkünün prezentaşyasını Natali yaptı “Bucak sesleri” festivalin ilk gündündä Kazayak küyündä.

“Gagauz Gergefi” II-ci Festivalı olacak

Harman ayın (avgust) 36-da Gagauziyanın Valkaneş kasabasında olacak “Milli giyimnerin “Gagauz Gergefi” II-ci Festivalı”.

Nicä açıkladı Gagauziya kultura hem turizma Upravleniyası, bu yıl Festivalda olacak kolayı, suvenirlerdän kaarä, satın almaa milli rubaları da, angılarımı yaptılar el ustaları, ani bu işä kannarını vererlär hem atelyelär, ani maasuz bu urda zanaatlanrlar.

“Bucak sesleri – 2018” konkursunda ödüllär kardaş payı yapıldı

2018-ci yılın Orak ayın 11-12 günnerindä Gagauziyada altincıla geçti “Bucak sesleri – 2018” etnoestrada müzikasının halklararası konkursu. Konkursun açılışı hem 1-ci basamaa Kazayak küyündä oldu, finali hem kapanışı da Caltay küyündä geçti.

Konkursta pay aldılar 12 erden 15 türkücü hem türkücüyka.

Konkursun jürisinin kararına görä “Bucak sesleri” konkursta 1-ci er, Granpri ödülü hem 1000 (bir bin) amerika doları baaşısı verildi Pridnestrvyeden (Moldova) “A-3” triosuna.

Kalan erlerdä kardaş payı yapıldı:

2-ci er verildi Yulä ARNAUTa (Gagauziya), Aleksey ŞEVÇUKa (Belorusiya) hem Maya BALAŞOVa (Rusiya);

3-cü er verildi Desislava ARNAUDOVa (Bulgariya), Alper KIRAÇa (Türkiye) hem Narkence SERİKBAEVa (Kazahstan).

Hepsi konkursantlara verildi Diplo-

30-dan 16-sında pay aldı

2018-ci yılın Orak ayın (iyül) 22-dä İstanbulda geçti 30-cu “Samsung Boğaziçi Kitalararası Yüzme Yarıştı”, angısında pay aldılar 55 devlettän 2 419 kişi (1690 adam hem 729 kari). Bu yarış hazırlanr Türkiye Milli Olimpiada Komiteli (TMOK) tarafindan.

Yarışa katılan Moldovadan 28 üzü-cünün arasında vardı Gagauziyanın Avdarma küyündän sportsmen İnat KAZMALI da. Yarışta Canabisi 1 saat 33 minutta hem 34 sekundta başardı bir kontinenttan (Aziyadan) öbür kontinentadan (Evropaya) üzmää, geçip bu arada 6,5 kilometra.

Bu yıl üzmedä ensedilär: adamnar arasında – Doğukan ULAÇ (KKTC), karilar arasında – Hilal Zeyneb SARAC (Türkiye).

30-cu “Samsung Boğaziçi Kitalararası Yüzme Yarıştı” ilk üç erleri alanna ra kubokları verdilär Türkiye Gençlik

hem sport Ministrusu Mehmet Muhamrem KASAPOĞLU, İstanbul Gubernatoru Vasip ŞAHİN, İstanbul Büyükşehir Primari Mevlüt UYSAL hem TMOK Başkanı Uğur ERDENER.

Bu yıl seftä özel Kuboklar da verildi o insannara, kim bu yarışlarda 16-cıla pay alér: İnat KAZMALIya (Gagauziya/Moldova), Kristi KROVENTRİya (Zimbabve), Hasan GÖKGÜNä (Türkiye) hem Levent AKSÜTä (Türkiye).

Not. “Samsung Boğaziçi Kitalararası Yüzme Yarıştı” ilkinkisindä pay aldı 64 üzücü, 30-da sa – 2 419.

Natali DENİZ, Vitaliy MANCUL, Mişel, Valentin ORMANCI, Pöt PETKOVİC, Polina STEFOGLU.